

පරමත්ථදීපනී - රූපසඛිගහ පරමත්ථදීපනී

චක්ඛාදිද්වයං අසම්පත්තවසෙන ගොචරග්ගාහිකං. ඝානාදිත්තයං සම්පත්තවසෙන ගොචරග්ගාහිකන්ති පඤ්චවිධංපි ගොචරග්ගාහිකරූපන්ති යොජනා. තත්ථ පසාදෙ අල්ලීයිත්වා ලග්ගිත්වා උප්පන්නං ආරම්මණං සම්පත්තංනාම. කෙසග්ගමත්තංපි මුඤ්චිත්වා උප්පන්නං අසම්පත්තංනාම. කස්මා පනෙත්ථ චක්ඛාදිද්වයං අසම්පත්තමෙව ගණ්භාති. ඝානාදිත්තයං සම්පත්තමෙවාති, පච්චයවිසෙසතො. ආලොකො හි රූපගහණෙ චක්ඛුස්ස පච්චයො. ආකාසොච සද්දගහණෙ සොතස්සාති චක්ඛුරූපෙසුච අඤ්ඤමඤ්ඤං ලග්ගිත්වා උප්පජ්ජමානෙසු ආලොකපරිවාරස්ස ඔකාසො නත්ථී. තථා සොතසද්දෙසුච ආකාසපරිවාරස්සාති. වායුආපපථවියො පන ඝානාදිත්තයස්ස ගන්ධාදිගහණෙ පච්චයා භොන්ති. තත්ථ වායුනාම ගන්ධාකඛිඛනකො නාසවාතොයෙව, සොච සම්පත්තස්සෙව පච්චයො. ආපොනාම ජීවිතාතෙමනකො ආපො, සොපි සම්පත්තස්සෙව පච්චයො. න හි රසො සුක්ඛජීවිතාය ඵරතීති. පථවීච සට්ඨන්තත්ථාය පච්චයො. න හි දුබ්බලපථවීසන්තිස්සයො ආලොකොචා රජොවාකායෙ පතමානොපි පසාදෙ සට්ඨෙති. ඉති පච්චයවිසෙසතො තෙසං සම්පත්තාසම්පත්තවසෙන ගහණ විසෙසො භොතීති.

තත්ථ චක්ඛුස්ස තාව අසම්පත්තගහණං පාකටං. තඤ්ඤි සමීපෙ අක්ඛිවණ්ණංවා හමුකමුලංවා නපස්සති. දුරෙ පන මහන්තං චන්දමණ්ඩලාදිකංවා ඵලිකාදිතිරොහිතංවා චණ්ණං පස්සති. දිසාදෙසචචත්ථානඤ්චස්ස පඤ්ඤායතීති. සොතස්ස පන කථන්ති, තත්ථ හි දුරෙ සද්දො විරෙන සුය්‍යමානො දිස්සති පච්ඡිමදිසාභාගෙ උප්පන්නොපි සද්දො අන්තරා මහන්තෙ චෙතියාදිකෙ අන්තරිතෙ සති දක්ඛිණපස්සතොවා සුය්‍යති. උත්තරපස්සතොවා. අසුය්‍යමානොවා භොතීති. චුච්චතෙ, උප්පන්නො සද්දසඛිසාටො ආසන්තෙ ධීතානං ආදිතො පට්ඨාය යාව අචසානා කමෙන පාකටීභුතො භොති. පටිසට්ඨනානිසංසොච බලවා භොති. අහං සුණොමීති පචත්තා සල්ලක්ඛණවීථියො සීඝතරං නිරන්තරං විය පචත්තන්ති. දුරෙ ධීතානං පන පටිසට්ඨනානිසංසො මන්දතරො භොති. ආදිතො අපාකටො. මජ්ඣමා අචසානෙවා පිණ්ඩවසෙන පාකටීභුතො. සල්ලක්ඛණවීථියො විරෙන පරෙන පචත්තන්ති. තස්මා තෙසං ලභුං සුතො. විරෙන සුතොති අතිමානො භොතීති. අපිච, සද්දොනාම නිස්සයධාතුපරංපරාය පචත්තිත්වා දුරංපි දෙසං ගච්ඡතියෙව. ඵං ගච්ඡන්තොච ගතගතට්ඨානෙඵච ධත්වා සචනුපචාරෙ ධීතානං සොතසහස්සංපි සට්ඨෙති. මහන්තෙ පන චෙතියාදිකෙ අන්තරිතෙ සති යතො ආකාසො උජුං විචටො භොති. තතො දක්ඛිණපස්සතොවා උත්තරපස්සතොවා ගතගතධානතොචසොතං සට්ඨෙති. මන්දතරො පන සද්දොඅසුය්‍යමානොපි භොති. ඵං ගච්ඡන්තොච යාව සොතපසාදෙ අල්ලීයිත්වා නුප්පජ්ජති. තාව අසම්පත්තොයෙව භොති. යො පන අල්ලීයිත්වා උප්පජ්ජති. සො සම්පත්තොනාම භොති. න සො සුය්‍යතීති. යදි පන සොතං සම්පත්තවිසයං සියා. යථා අන්තො කුච්ඡගතො ගන්ධො බහි නසායියති. තථා අන්තො කුච්ඡගතො සද්දොපි බහි නසුයෙය්‍ය. ගන්ධස්ස විය දිසාදෙසචචත්ථානං විස්සති සියාති.